

بررسی مهم‌ترین فعالیت‌های پرورشی در نهادینه شدن فریضه نماز از دیدگاه مدیران، مربیان پرورشی، معلمان و دانش‌آموزان مقطع راهنمایی شهرستان مرودشت

سعید امیدوار، دانشگاه شیراز/ آموزش و پرورش،omidvar29@yahoo.com

مرضیه خادم صادق، دانشگاه شیراز / آموزش و پرورش، marzieh.khademsadegh@gmail.com

چکیده:

شود، عبادت‌ها ما را به خدا رسیدن است. فساد جوامع و تباهی آن‌ها از گرایش آن‌ها به غیر خدا سرچشمه می‌گیرد (معین‌پور، ۱۳۸۲). در نماز انسان به خود باز می‌گردد و همه هستی را در وجود خود احساس می‌کند چنین است که انسان با ایمان و ادا به ستایش پروردگار می‌شود» (گارودی نقل در راشدی؛ ۱۳۸۲). سپاس خدایی را که برنامه زندگانی و آئین آسمانی به ما عطا کرد و ما را به دین خود دعوت کرد تا با این نعمت به سر منزل خشنودی‌اش ره پوییم و عبادت او را افتخار خود بدانیم. عبادت مصادیق فراوانی دارد ولی هر عبادتی در جای خود خوب و پسندیده است، اما به راستی در میان همه عبادات نماز از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. نماز برترین عبادت‌ها و افضل عبادات است. بنابراین نماز یکی از ارکان و بلکه اصلی‌ترین رکن، بعد از شناخت خدا و رسول اوست. عبودیت منتهای نماز ارزش ندارد. به عبارتی دیگر اگر بنده‌ای معتقد و پایبند و عامل به همه فرامین الهی و اسلامی باشد و تک تک واجبات و مستحبات را انجام دهد ولی از نماز غفلت کند نه تنها مسلمان نخواهد بود، بلکه سایر اعمالش نیز بی‌فایده خواهد بود. نماز ذکر و یاد خداست؛ خداوند در قرآن سوره طه آیه ۱۴ می‌فرماید: «نماز را برای ذکر و یاد خداوند به پای دار». نماز، عبادتی است که در هیچ حال از عهده انسان ساقط نمی‌شود حتی در میدان جنگ و در شرایط اضطراری و بیماری و هنگام غرق شدن. با توجه به تأثیر نماز بر سلامت روح و روان و نیز کنترل رفتارهای ناشایست امروزه بیش از هر زمان دیگری نیازمند تفکر و اندیشه درباره بهترین و مناسب‌ترین و موثرترین روش‌های پرورش و تقویت احساس مذهبی در رفتارهای خداجویانه جوانان و نوجوانان هستیم (زکی‌دوغان، ۱۳۸۵). گسترش فرهنگ نماز و فراهم آوردن زمینه آن از اهداف و دغدغه‌های مهم انبیاء به ویژه پیامبر گرامی اسلام (ص)، پیشوایان معصوم (ع) و فقها تا امروز بوده است. با توجه به تأثیر نماز در شخصیت انسان، بالاخص در شخصیت‌سازی نوجوانان و جوانان، این مسأله اهمیت بیشتری نیز پیدا می‌کند. لذا فایده‌های سودمند فردی و اجتماعی این فریضه بزرگ ایجاب می‌کند که همه دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت به این امر توجه داشته باشند تا در امر تربیت جوانان و نوجوانان هر چه بیشتر، به نماز و ارزش‌هایی که در آن نهفته است توجه شود (زکی دوغان، ۱۳۸۵). فعالیت‌های مختلفی که در مدارس راهنمایی

پژوهش حاضر با هدف بررسی مهم‌ترین فعالیت‌های پرورشی در نهادینه شدن فریضه نماز از دیدگاه مدیران، مربیان پرورشی، معلمان و دانش‌آموزان مقطع راهنمایی شهرستان مرودشت انجام گرفته است. پژوهش، توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد و جامعه-ی آماری پژوهش حاضر، عبارت بود از کلیه‌ی مدیران (۲۳ مرد و ۲۳ زن)، کلیه‌ی معلمان (۱۷۰ مرد، ۲۲۰ زن)، کلیه‌ی مربیان پرورشی (۱۹ مرد، ۲۷ زن) و کلیه‌ی دانش‌آموزان (۹۵۵۵ نفر) مدارس راهنمایی (۴۸۶۷ دختر و ۴۶۸۸ پسر) که در سال تحصیلی که ۹۶-۱۳۹۵ در شهرستان مرودشت مشغول به تدریس و تحصیل بوده‌اند. برای جمع‌آوری اطلاعات از دو پرسش‌نامه محقق ساخته‌ی فعالیت‌های پرورشی و مهم‌ترین آن‌ها بر نهادینه شدن فریضه نماز (مخصوص همکاران) و پرسش‌نامه محقق ساخته‌ی فعالیت‌های پرورشی و مهم‌ترین آن‌ها بر نهادینه شدن فریضه نماز (مخصوص دانش‌آموزان)، استفاده شد. پایایی آزمون، با استفاده از آلفای کرونباخ پایایی آن ۰/۰۸۲ به- دست آمد. نتایج نشان داد که مهم‌ترین فعالیت پرورشی مطلوب توسط نهاد مدرسه جهت نهادینه کردن فرهنگ نماز از دیدگاه مدیران، دبیران و مربیان پرورشی، تشویق دانش‌آموزانی که در نماز جماعت شرکت می‌کنند، بود. واژگان کلیدی: فعالیت‌های پرورشی، فریضه نماز، مقطع راهنمایی.

مقدمه:

بی‌تردید یکی از فرایض الهی مورد توجه و تأکید اسلام نماز است. نماز مراسم خاصی برای پرستش خدا و راز و نیاز با اوست. سرود یکتاپرستی و فضیلت و پاکی که روح و فکر را از فرو افتادن در ورطه آلودگی‌ها مصون نگه می‌دارد و عبادت یکی از اهداف خلقت انسان بوده و نماز ضروری‌ترین عبادتی است که هر مسلمان مکلفی باید آن را انجام دهد (عسکری، ۱۳۸۳). نماز متعالی‌ترین اندیشه و رفتار حق‌شناسی و قابلیت و شایستگی در تقدیم حمد و سپاس به درگاه خالق منان کامل‌ترین پاسخ‌گوی عالی‌ترین نیاز انسان است؛ یعنی نیاز به خودشکوفایی و کمال-جویی است. در قرآن کریم سوره ذاریات آیه ۵۶ آمده است: "خلق نکردیم جن و انس را مگر برای عبادت" و عبادت بعد از معرفت است، تا عبد معبود را نشناسد به سوی او کشیده نمی-